

SAMFUNDET
FÖR
NORDISKA MUSEETS
FRÄMJANDE.
1890.

*Jag har sökt up alt hvad jag förestält mig
nu eller frandeles kunna gagna mit Fädernesland.*

CARL LINNÆUS.

MEDDELANDEN,
UTGIFNA
AF
ARTUR HAZELIUS,
SAMFUNDETS SEKRETERARE.

STOCKHOLM 1892.
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

4.

Tro och sägner om foglar.

Anteckningar, gjorda i Västra Göinge härad
i Skåne under våren 1889.¹

Ur Nordiska museets arkiv.

När skatan skrattar vid köksdörren, väntar hon gäster.

På påskfesten i Blåkulla fågnas häxorna med stekta skator, ormar, paddor och dylikt.

Hackar sparfven på fönsterrutan, bådär det dödsfall.

Flyga foglar rakt öfver det rum, hvarest en säng står med dynan eller täcket tillbakakastadt efter den, som stigit upp, kan det vålla sjukdom.

När man lägger hönsägg i vatten, ställa sig alla de ägg, som innehålla tuppsycklingar, rakt på änden; de, som bli till hönor, lägga sig på sidan.

»Torkel ä' dö'!» säger hönan, när hon värpt.

Af tuppägg bli basilisker. I fall ett sådant ägg kommer i brunnen, blir det en basilisk, det farligaste odjur, som finnes, ty är ett sådant i huset, så *glor* det i hjäl hvarje människa, som finnes där.

Hönsfjädrar skall man ej bränna; sker det, så bli hönsen sjuka. Nyårsdagsmorgon skall man låta hönsen få sin föda i hästselens hufvudtag, så bli de för hökens ögon lika hästar.

¹ Se *Meddelanden från Samfundet för Nordiska museets främjande* 1889. Sid. 21 o. f.

Lägger man en vasten¹ innanför kakelugnsluckan och låter den jämt ligga där, så tar ej höken hönsen.

Hönan vill gå ut och säger: »Ja' vill gå ut ja'». Tuppen varnar: »Då får du akta dig, eller kommer höken.» — Höken har varit efter henne, och hon skriker: »Må tro, ja' ser ut ja'». Tuppen: »Det sa' ja' dej ju.»

Om en höna springer upp i vagnen, när man skall köra bort, får man otur på färden. Man skall ej skänka bort höns, ty då får man otur med sina egna.

Om man bränner äggskal, få hönorna sår i gumpen.

Ligghönor böra läggas en tisdag och på tretton ägg.

Om man ej krossar tomma äggskal, lära hönsen sig att äta ägg. En god höna skall börja värpa första tisdagen efter fastan; eljest mister hon hufvudet.

En höna förmanade sina kycklingar att akta sig för höken, men den störste kycklingen i flocken gjorde ändå, som han ville, för han var *så stor*. Så kom höken. »Herre Je, nu kommer höken», skrek hönan. Alla kycklingarna gömde sig, utom den store, och honom tog höken. Nu grät kycklingen. Hönan sade då: »Ja, det sa' ja' dej ju.» Men de andra kycklingarna ropade: »Nu kan du vara *stor* i hans klor.»

Man skall aldrig andas på något slags ägg, om man vill, att där skall bli ungar af dem.

När korpen tar en så stor gåsunge, att han ej orkar flyga upp med den, får korpen leda honom vid vingen. Då sitter korpens maka uppe i trädet och spörjer gäsungen hånande: »Äst du krank?»

Om man ser en gök sitta och gala i ett träd, skall man famna om trädstammen och läsa »Fader vår». Hinner man läsa bönen till slut, så kan man sedan göra slut på svår barnsnöd genom att famna om den sjuka.

Svalan och katten äro arffiender, ty en gång tog katten svalans ungar, men hon ref i stället ut hans ögon.

¹ *vasten*, brynsten.

Svalan bringar lycka åt det hus, där hon fäster bo, och på lador-
nornas gafflar skäras hål (svalhål), genom hvilka svalan kan flyga
ut och in.

Svalan säger: »Min sisare, min sax och mitt silkenysta; jag
svor på min själ, att jag inte skulle ta det, men jag tog 'et lika
väl; nystat är min kroel, saxen är min stert².» Eller säger hon:
»Jungfru Maria skylde mig, för att jag tog ett silkenysta och en
silfversax; jag svor, jag svor, jag to' et aldrig, aldrig, aldrig!»

Kleran³ säger: »Se bonden, den token, se bonden, den token, nu
har han sålt oxen och plöjer med stutarne, så går han där och
vrickar hid och did, hid och did.»

När göken gal på bar kvist, blir det många skökor i landet det
året. När han ser folk ha vantar på, då reser han. Han får sin
föda af en liten fogel, som alltid följer honom; men när göken ser
den första höstacken, förvandlar han sig till hök och slukar den
lilla fogeln.

Om man vill räkna flyttfoglar, skall man först räkna rättfram
(från 1, 2, 3 o. s. v.) och sedan alla siffrorna baklänges; eljest hitta
foglarna ej vägen till baka om hösten.

Mosapyttan⁴ säger: »Lille Pelle, lille Pelle, skjut hit, skjut hit!»

När barn ej vilja låta snyta sig, utan torka sig om näsan med
tröjärmen, säger man, att kråkan kommer och skriker: »Snörärm!
Snörärm!»

»Nyfödd!» skriker ugglan, när ett barn skall komma i familjen.

¹ kroel, kräfva. ² stert, stjärt. ³ kleran, sångtrasten. ⁴ mosapyttan, beckasinen.

EVA VIGSTRÖM.

